

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde Aileden ve Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı

The Perceived Social Support for Friend and Family and Self Esteem of The Last Class Students

Mağfiret KAŞIKÇI*, Gülay İPEK ÇOBAN**, Ayla ÜNSAL***, Gülçin AVŞAR**

İletişim / Correspondence: Mağfiret Kaşıkçı Adres / Adress: Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Esasları AD. 25240 ERZURUM Tel: 0442 2311357 Fax: 04422360984 E-mail: magfiret@atauni.edu.tr

ÖZ

Amaç: Çalışma, Atatürk Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek ile benlik saygısı durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi'nde son sınıf öğrencisi olarak öğrenim gören 3522 öğrenci üzerinde tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Örneklem büyüklüğü 1251 olarak hesaplanmıştır. Bu sayı tabakalı rasgele örneklem yöntemi uygulanarak, öğrenci mevcuduna göre fakültele ve sınıf tabakalarına orantılanmış ve her sınıftan görülecek öğrenci sayısı bulunmuştur. Öğrencilerden 41'i vakitsizlik nedeniyle çalışmaya katılmak istememiş, gönüllü olarak çalışmaya katılan 1210 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Verilerin toplanmasında öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren soru formu, aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek ölçekleri ve benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puan ortalamaları 13.51 ± 4.91 , arkadaştan algılanan sosyal destek puan ortalamaları 14.40 ± 4.56 ; benlik saygısı puan ortalamaları ise 69.93 ± 15.82 olduğu belirlenmiştir. Sosyal destek ve benlik saygısının ailenin ekonomik durumu, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, ebeveynlerin hayatta olması ve öğrencinin ikamet ettiği yer gibi değişkenlerden etkilendiği saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanları ile benlik saygısı puanları arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla bu ilişki, aileden uzakta, vaktinin çoğunu arkadaşları ile geçiren üniversite öğrencileri için önemli bir sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek, benlik saygısı, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

Purpose: This study was carried out to determine the perceived social support for friends and family and self esteem of the final grade students.

Method: This study was carried out as descriptive design on the university final grade students. The sampling size was calculated as 1251. The number of the students in each faculty and proportioned to the classroom layers using the layered random sampling method, and the number of the students to be interviewed in each classroom were decided. Among them 41 were unwilling to participate in the study because of time shortage and the study was carried out with 1210 of the volenter students. In collection of the data, question form containing informative features of the students, the Perceived Social Support Scales and Self Esteem Scale were used.

Results: It was determined that the average scores of the Perceived Social Support Scale for family was 13.51 ± 4.91 , for friend was 14.40 ± 4.56 , Self Esteem Scale was 69.93 ± 15.82 . It was found that the social support and self esteem were be affected of the economic levels of family, educational levels of parents, vital status of parents and student's place of residence.

Conclusion: In this study it was determined that there was a relationship between the perceived social support for friends and self esteem. Consequently this relationship is a inevitable result for the final grade students who are spend time with their friends more than their families.

Key Words: Social support for friend and family, self esteem, last class students.

*Doç. Dr. A.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu, **Arş.Gör. A.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu, ***Yrd. Doç. Dr. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Sağlık Yüksekokulu

Yazının gönderilme tarihi: 13.04.2009

Yazının basım için kabul tarihi: 18.09.2009

GİRİŞ

Gençlik dönemi teorikte kavram olarak bir bütün olmasına rağmen, pratik açıdan çalışan gençler, özürlü gençler, genç ebeveynler ve üniversite gençleri gibi farklılıklar gösterirler (Poyraz 2000). Çalışmamıza konu olan üniversite gençliği, formal eğitim-öğretimin son evresinde öğrenim gören, araştırmacı ve sorgulayıcı, dolayısıyla bilimsel zihniyet kazanan, kendilerine has bir gençlik kültürü oluşturan, toplumun ön-deri olacak gençlik kesimidir. Bu anlamda, üniversite gençliğinin yeterli, kaliteli ve sağlıklı yetiştirilmesi toplumların geleceklerinin sağlıklı ve sürekli olmasının da bir gereğidir.

Birçok üniversite öğrencisi ilk kez ailesinden ayrılarak kendi başına kalmıştır. Yetiştirdiği aile ortamı, ev ve çevre şartlarının özelliği ve bu yaşadığı çevreden, ev ve aileden ayrılma, onlar için önemli bir uyum sorunu yaratır. Genç artık kendi başınadır ve sorunlarını kendi çözmek zorundadır. Bu gibi durumlar üniversite öğrencisini zorlayan ve ruhsal sorunlara yol açan faktörlerdir (Ziyalar 1998).

Ülkemiz koşullarında son sınıf üniversite öğrencilerinin bir diğer problem alanı ise işsizlik yaşama endişesidir. Bu endişe onlarda depresyona ve düşük benlik saygısına yol açabilmekte ve özellikle ailelerinden ve arkadaşlarından sosyal destek almaya gereksinim duymalarına yol açmaktadır (Ziyalar 1998). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının, aile ve arkadaştan algıladıkları sosyal desteğin incelenmesinde fayda vardır.

Benlik saygısı bireyin kendini değerlendirmesi sonucu ulaştığı, benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur. Kişinin kendini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendinden memnun olması, kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye değer bulması, kendini olduğu gibi, gördüğü gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Baumeister ve ark 2003; Öz 2004).

Sosyal destek bireyin sorunlarıyla baş etmesinde önemli rol oynar ve stresle başa çıkma konusunda kendilerine olan güvenlerini artırmaktadır. Sosyal destek, stresli yaşamın negatif etkilerine karşı koruyucu görevdedir. Ayrıca yaşamın her aşamasında pozitif etkilere de sahiptir (Baltaş 2000; Mahon ve ark 1998). Yapılan çok sayıda araştırma sosyal destek sisteminin bireyin sosyolojik ve psikolojik sorunlarının çözümü, önlenmesi ve tedavisinde, zorlandığı durumlarla başa çıkabilmesinde güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur (Eker, Akar ve Yaldız 2001; Kazıasty 2005).

Sosyal desteğin sağlığı çeşitli yönlerde etkilediği belirtilmektedir. Bu etkiler;

- a) Düşünce, duygu ve davranışları sağlığı geliştirecek yönde düzenlemek,
- b) Genç bireyin sağlığa ilişkin bir anlam oluşturmaya yardımcı olmak şeklinde sıralanmaktadır (Gökler 2007).

Diğer taraftan sosyal destek fiziksel ve ruhsal sağlığa yönelik tehlikelere karşı koruyucu bir rol oynamaktadır. Bireyin sahip olduğu sosyal destek kaynakları stres verici yaşam olaylarının oluşumunu önleyerek fiziksel ve psikolojik hastalık riskini ortadan kaldırmaktadır (Terzi 2008).

Üniversite öğrencilerinin karşılaşabilecekleri sorunların çözümünde aileden ve özellikle üniversite ortamında birlikte oldukları arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek önemlidir.

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek ile benlik saygısı durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma, 2003-2004 yılı öğretim dönemi içerisinde, Atatürk Üniversitesi'nde son sınıf öğrencisi olarak öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Tanımlayıcı nitelikte yapılan bu çalışmanın evrenini, Erzurum il merkezinde yer alan Atatürk Üniversitesi'ne bağlı 16 fakülte ve

yüksekokulun toplam 3791 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın yapıldığı üniversite rektörlüğünden ve her fakültenin dekanlıklarından yazılı ve sözlü izinler alınmıştır. İlk olarak 16 fakülte ve yüksekokul Sağlık Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri olmak üzere 3'e ayrılmıştır. Sağlık Bilimleri bölümlerinde okuyan (Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Hemşirelik, Beden Eğitimi) 379 öğrencinin 129'u (%34), Sosyal Bilimler bölümlerinde okuyan (Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültelerinin Edebiyat Bölümleri, İletişim, İktisat-İşletme, Güzel Sanatlar) 1892 öğrencinin 624'ü (%33), Fen Bilimleri bölümlerinde okuyan (Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültelerinin Fen Bölümleri, Ziraat, Mühendislik) 1522 öğrencinin 502'si (%33) olmak üzere toplam 1251 öğrenci, çalışma kapsamına alınmıştır. Hesaplanan 1251 kişilik örneklem büyüklüğü tabakalı rasgele örneklem yöntemi uygulanarak, öğrenci mevcuduna göre fakültele ve sınıf tabakalarına orantılanmış ve her sınıftan görüşülecek öğrenci sayısı bulunmuştur. Fakültelerden elde edilen sınıf listeleri üzerinde rasgele sayılar tablosundan yararlanılarak görüşülecek öğrenciler tespit edilmiştir. Öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek onayları alınmıştır. Öğrencilerden 41'i vaktisizlik nedeniyle çalışmaya katılmak istememiş, gönüllü olarak çalışmaya katılan 1210 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır.

Öğrencilere 20'şer sorudan oluşan aile ve arkadaşan algılanan sosyal destek ölçekleri ve 25 maddelik benlik saygısı ölçeği uygulanmıştır (Tufan, Tufan 1987). Verilerin bilgisayara yüklenmesi ve kodlanması araştırmacılar tarafından yapılmış olup veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ki-kare önemlilik testi, Kruskal Wallis, One Way ANOVA, Student t test ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Aileden Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) ve Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ARSDÖ):

Pricadona ve Heller tarafından 1983 yılında geliştirilen ölçek 1993 yılında Eskin tarafından Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği yapılarak ölçeklerin Cronbach' alfa katsayıları ASDÖ için 0.85, ARSDÖ için 0.75 olarak bulunmuştur (Eskin 1993). Her iki ölçek "doğru, yanlış ve bilmiyorum" cevaplarını içeren 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe algılanan sosyal destek artmaktadır. 1-10 arası puanlar düşük, 10-20 arası puanlar ise yüksek sosyal destek algılandığını göstermektedir. Bu çalışmada ASDÖ alfa katsayısı 0.87 ve ARSDÖ alfa katsayısı ise 0.82 olarak bulunmuştur.

Benlik Saygısı Ölçeği (BSÖ):

Stanley Coopersmith tarafından 1986 yılında hazırlanan, çeşitli yaş gruplarına, özellikle yetişkinlere uygulanabilecek şekilde geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin ülkemizde güvenilirlik ve geçerlik çalışması Tufan ve Turan (1987) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Benlik Saygısı Ölçeği alfa katsayısı 0.91 bulunmuştur. Ölçek "benim gibi" ve "benim gibi değil" şeklinde yanıt seçenekleri bulunan 25 ifadeden oluşmaktadır. Toplam puan 0 ile 100 arasında değişmekte ve ölçekten alınan puan arttıkça benlik saygısı artmaktadır. Ölçekten elde edilen puan, 10-30 arasında ise düşük, 31-70 arasında ise orta, 71-100 arasında ise yüksek benlik saygısı olarak tanımlanmaktadır.

BULGULAR

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulguların dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması 23.11 ± 1.81 olarak bulunmuştur. Çalışmadaki öğrencilerin %61.0'inin erkek, %58.7'sinin aylık gelirinin 150 YTL'den fazla, %53.8'inin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %70.7'sinin ailesindeki birey sayısı 4-7 arasındadır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ağırlıklı olarak (%37.1) ortaokul-lise mezunu düzeyinde iken, anneleri-

nin eğitim durumu ağırlıklı olarak (%43.8) ilkokul mezunu düzeyindedir. Öğrencilerin %89.3'ünün ebeveynlerinin her ikisinin hayatta olduğu ve %82.6'sının çekirdek aileye, %15.1'inin geniş aileye sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %48.1'i öğrenci evinde ikamet etmektedir. Ailesinde göç durumu olan öğrencilerin oranı %17.4'dir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler (N=1210)	Sayı	%
Cinsiyet		
Kız	472	39.0
Erkek	738	61.0
Aylık Gelir		
50 YTL'den az	42	3.5
50-100 YTL	162	13.4
100-150 YTL	296	24.5
150 YTL'den fazla	710	58.7
Ekonomik Durum		
Düşük	79	6.5
Orta	651	53.8
İyi	445	36.8
Çok iyi	35	2.9
Ailedeki Birey Sayısı		
1-3	187	15.5
4-7	855	70.7
7 ve üzeri	168	13.9
Babannin Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	36	3.0
Okur yazar	47	3.9
İlkokul	378	31.2
Ortaokul-Lise	449	37.1
Üniversite	300	24.8
Annenin Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	209	17.3
Okur yazar	113	9.3
İlkokul	530	43.8
Ortaokul-Lise	269	22.2
Üniversite	89	7.4
Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumu		
Her ikisi de hayatta	1080	89.3
Baba ölmüş, anne hayatta	94	7.8
Anne ölmüş, baba hayatta	26	2.1
Her ikisi de hayatta değil	10	0.8
Aile Tipi		
Çekirdek aile	999	82.6
Geniş aile	183	15.1
Parçalanmış aile	14	1.2
Baba tekrar evlenmiş	12	1.0
Anne tekrar evlenmiş	2	0.2
İkamet Edilen Yer		
Öğrenci evinde	582	48.1
Anne-baba ile	304	25.1
Yurtta	299	24.7
Akraba yanında	25	2.1
Ailenin Göç Durumu		
Yok	999	82.6
Var	211	17.4

Tablo 2. Ölçeklerin Puan Ortalamaları

Ölçekler	X±SD
Algılanan aile sosyal desteği	13.51 ± 4.91
Algılanan arkadaş sosyal desteği	14.40 ± 4.55
Benlik saygısı	69.93 ± 15.82

Öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puan ortalamaları 13.51±4.91, arkadaştan algılanan sosyal destek puan ortalamaları 14.40±4.56; benlik saygısı puan ortalamaları ise 69.93±5.82'dir (Tablo 2).

Tablo 3. Atatürk Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Aileden ve Arkadaştan Alınan Sosyal Destek Durumlarının Dağılımı

Değişken	ASD/AL (aile sosyal desteği)	ASD/AR (arkadaş sosyal desteği)
Benlik Saygısı	r = .038 p = 0.168	r = .063* p = 0.029

Öğrencilerin benlik saygıları ile aileden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen (r= .038, p>0.05), benlik saygıları ile arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r= .063, p<0.05) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler (n=1210)	ASDAL			ASDAR		BENLİK SAYGISI	
	Sayı	X±SS	Test ve p değeri	X±SS	Test ve p değeri	X±SS	Test ve p değeri
Ekonomik Durum							
Düşük	79	13.21±4.85		13.68±4.96		66.43±16.85	
Orta	651	13.48±4.98	F=0.163	14.52±4.53	F=2.361	69.91±15.65	F=2.586
İyi	445	13.60±4.87	p=0.921	14.36±4.44	p=0.046*	70.40±15.58	p=0.041*
Çok iyi	35	13.40±4.32		14.17±5.36		71.77±18.70	
Ailedeki Birey Sayısı							
1-3	187	14.16±4.23	F=2.925	14.66±3.96	F=2.373	70.41±15.94	F=2.035
4-7	855	13.41±5.02	p=0.013*	14.34±4.68	p=0.046*	69.58±15.12	p=0.031*
7 ve üzeri	168	13.50±4.91		14.40±4.56		67.76±15.81	
Babanın Eğitim Durumu							
Okur yazar değil	36	14.25±4.80		13.50±4.93		66.55±14.60	
Okur yazar	47	13.63±4.45	F=1.514	15.06±3.84	F=1.029	68.59±15.86	F=3.487
İlkokul	378	13.01±4.82	P=0.196	14.20±4.54	P=0.391	68.14±16.45	p=0.008*
Ortaokul-Lise	449	13.72±4.98		14.38±4.67		70.20±15.48	
Üniversite	300	13.70±4.97		14.67±4.45		72.33±15.35	
Annenin Eğitim Durumu							
Okur yazar değil	209	12.68±4.79		14.06±4.63		66.19±17.65	
Okur yazar	113	12.41±5.19	F=3.957	13.92±5.10	F=1.549	69.22±14.83	F=3.688
İlkokul	530	13.86±4.82	P=0.003*	14.33±4.58	P=0.186	69.50±15.71	p=0.005*
Ortaokul-Lise	269	13.77±4.94		14.87±4.08		70.96±17.97	
Üniversite	89	13.89±4.93		14.80±4.77		72.50±14.84	
Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumu							
Her ikisi de hayatta	1080	14.31±4.55	KW=3.662	14.37±4.62	KW=3.855	70.26±15.68	KW=5.302
Baba ölmüş, anne hayatta	94	13.45±4.94	df= 3	15.96±3.20	df= 3	67.23±16.11	df= 3
Anne ölmüş, baba hayatta	26	13.19±4.70	p=0.047*	14.35±4.06	p=0.015*	66.80±17.38	p=0.004*
Her ikisi de hayatta değil	10	13.10±5.44		14.20±4.82		65.23±18.61	
Aile Tipi							
Çekirdek aile	999	17.50±2.12	KW=7.170	14.34±4.61	KW=3.990	70.24±15.96	KW=6.045
Geniş aile	183	15.28±4.17	df= 4	14.45±4.45	df= 4	69.11±14.52	df= 4
Parçalanmış aile	14	13.61±4.84	p=0.127	15.21±3.57	p=0.407	66.33±16.75	p=0.196
Baba tekrar evlenmiş	12	12.76±5.21		16.50±2.12		63.14±16.83	
Anne tekrar evlenmiş	2	13.16±5.50		16.91±1.92		52.00±33.94	
İkamet Edilen Yer							
Öğrenci evinde	582	13.55±5.18	KW=5.911	14.28±4.69	KW=0.325	70.48±15.94	KW=6.061
Anne-baba ile	304	17.84±2.01	df= 3	14.48±4.42	df= 3	75.20±14.14	df= 3
Yurtta	299	13.64±4.75	p=0.042*	14.42±4.53	p=0.955	69.30±15.79	p=0.109
Akraba yanında	25	13.08±4.90		14.40±5.42		69.00±15.66	
Ailenin Göç Durumu							
Yok	999	13.73±4.80	t=0.205	14.27±4.83	t=0.161	69.92±15.81	t=0.787
Var	211	13.46±4.93	p=0.651	14.42±4.50	p=0.688	69.38±14.81	p=0.375

*p<0.05

Öğrencilerin bazı değişkenlere göre sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamalarına bakıldığında; ekonomik durum ile öğrencilerin aileden aldıkları sosyal destek arasında anlamlı bir fark yokken, ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destekleri ve benlik saygıları yüksek bulunmuştur (p<0.05). Ailedeki birey sayısı az olan öğrencilerin aileden ve arkadaşta algıladıkları sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 4).

Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeylerine göre ölçeklerden alınan puan ortalamaları karşılaştırıldığında, babalarının eğitim düzeyine göre aileden ve arkadaşta algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05), ancak benlik saygısı puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05). Annenin eğitim durumuna göre ise öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puan ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.005) (Tablo 4).

Öğrencilerin ebeveynlerinin hayatta olma durumu ile ölçeklerden alınan puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Anne ve babası hayatta olan öğrencilerin aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destekleri anne babası hayatta olmayanlara göre daha yüksek olarak bulunmuştur ($p<0.05$). Ebeveynlerin hayatta olma durumuna göre öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamalarının ise ileri derecede anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.005$) (Tablo 4).

Öğrencilerin aile tipine ve göç etme durumuna göre öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin ikamet ettikleri yer açısından anne ve babası ile yaşayan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark varken ($p<0.05$) arkadaştan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Öğrencilerin göç etme durumuna göre ise ölçeklerden alınan puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puan ortalamaları 13.51 ± 4.91 , arkadaştan algılanan sosyal destek puan ortalamaları 14.40 ± 4.56 ; benlik saygısı puan ortalamaları ise 69.93 ± 15.82 olduğu ve tüm öğrencilerde benlik saygısı puan ortalamalarının (BPO) 50 puanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Taysi'nin (2000) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin BPO'sı 65.6 ± 16.9 ; Kahrıman (2005)'in çalışmasında öğrencilerin BPO'sı 69.1 ± 17.3 olarak belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları bizim çalışma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin benlik saygıları ile aileden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen ($r= .038$, $p>0.05$), benlik saygıları ile arkadaş-

tan algılanan sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= .063$, $p<0.05$) (Tablo 3). Bu ilişki, aileden uzakta, vaktinin çoğunu arkadaşları ile geçiren üniversite öğrencilerinin sosyal desteği aileden çok arkadaşlarından aldığını göstermektedir. Bunun sebebi öğrencilerin aileleri ile yeterli ve etkili zaman geçiremeyişleri ve arkadaşlarıyla daha çok şey paylaşmaları olabilir.

Öğrencilerin ekonomik durum ile aileden aldıkları sosyal destek arasında anlamlı bir fark yokken, ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destekleri ve benlik saygıları yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4). Ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin sosyal desteğe gereksinimlerinin daha az olabileceği düşünülebilir. Bunun sonucu olarak da benlik saygılarının yüksek olması olağan bir bulgudur.

Ailedeki birey sayısı az olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4). Aile içinde kardeş sayısı azaldıkça ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları zamanın kalitesi artmakta, çocuk duygu, istek ve düşüncelerini rahat söylemekte bu da benlik saygısını ve sosyal desteği arttırmaktadır. Çalışmamızda ailedeki birey sayısı azaldıkça BPO ve aileden algılanan sosyal destek düzeyinin anlamlı şekilde arttığı saptanmıştır (Tablo 2). Başer, Bayat ve Taşcı (1998)'nin çalışmasında 1-2 kardeşi olan öğrencilerin benlik saygıları daha yüksek bulunmuştur. Kahrıman (2005)'in çalışmasında 3 ve daha fazla kardeş sahip olan öğrencilerin benlik saygıları düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Arkadaştan algılanan sosyal destek ile birey sayısı arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Ebeveyn eğitiminin benlik saygısı oluşmasında olumlu bir etkisi olduğu bilinmektedir. Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların da benlik saygıları artmakta ve kendine güven duyguları gelişmektedir (Demiriz 2007). Öğren-

cilerin annelerinin eğitim durumu düşük olanların aileden algılanan sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4). Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça BPO' larının ve algılanan sosyal desteğin de buna paralel olarak artış gösterdiği belirlenmiştir (Kahriman 2005; Yılmaz ve Ekinci 2001). Ünsar ve İşsever (2003)' in çalışmasında ebeveynlerin eğitim düzeyi ile BPO' ları arasında anlamlı fark bulunmamasına karşın ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin benlik saygılarının arttığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra Sever ve ark. (1993) ve Yılmaz ve Ekinci (2001)' nin hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarda ise anne eğitiminin öğrencilerin benlik saygısını etkilemediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin ebeveynlerinin hayatta olma durumu ile ölçeklerden alınan puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4). Anne ve babası hayatta olan öğrencilerin aileden ve arkadaşan algıladıkları sosyal destekleri ve benlik saygılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçla aile yaşantısının özellikle annenin benlik saygısını algılanan sosyal desteği geliştiren bir unsur olduğunu söyleyebiliriz. Karaaslan (1993)' in çalışmasında da ailesiyle birlikte yaşayan öğrencilerin BPO' ları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Anne ve babası hayatta olan öğrencilerin benlik saygısının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin aile tipine göre aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4). Yılmaz, Yılmaz ve Karaca (2008)' in "Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi" isimli çalışmalarında aile tipi ile ölçeklerden alınan puan ortalamaları arasındaki farkın anlamsız olduğunu bulmuşlardır. Araştırma sonuçları literatür bilgileri ile uyumludur.

Anne ve babası ile birlikte yaşayan öğrencile-

rin arkadaşan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamsızken ($p>0.05$) aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$), (Tablo 4). Ailesinden uzakta olan öğrencilerin ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilere göre daha az sosyal destek algılamaları daha az sosyal desteğe gereksinim duydukları şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanları ile benlik saygısı puanları arasında ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin ailelerinden ziyade akranlarıyla aynı ortamın paylaşılması, sosyal yaşamın paylaşılması öğrencilerin arkadaşlarından sosyal desteği daha fazla algıladıklarını göstermektedir. Sosyal desteklerinin yüksek algılanması bireylerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır. Aileden ve arkadaşan algılanan sosyal destek ve benlik saygısının ailenin ekonomik durumu, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, ebeveynlerin hayatta olması ve öğrencinin ikamet ettiği yer gibi değişkenlerden etkilendiği saptanmıştır.

Yapılan çalışmanın sonuçları doğrultusunda;

- Öğrencilerin sosyal ilişkilerini arttıracak ders dışı sosyal etkinlikler düzenlenmesi
- Üniversite öğrencilerinin ailelerinin belirli zaman aralıklarıyla çocuklarını ziyarete gelmelerinin eğitim, öğretimin bir parçası haline getirilmesi,
- Ekonomik durumu kötü olan öğrencilere burs olanaklarının sağlanması,
- Değişik üniversitelerde sosyal destek ve benlik saygılarının daha fazla değişkenle ilişkisinin araştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR:

- Baltaş, Z. (2000). Sağlık Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul, 133-165.
- Başer, M., Bayat, M., Taşcı, S. (1998). Öğrencilerin ben-

- lik saygılarının belirlenmesi. Hemşirelik-Ebelik Eğitim ve Uygulamalarında Kalite Sempozyumu Kitabı, 145-151.
- Baumeister, R. F. ve ark. (2003). Does high self-esteem cause better performance, Interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in The Public Interest*, 4(1): 1-10.
- Demiriz, S., Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1): 105-122.
- Eker, D., Akar, H., Yaldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan Sosyal Destek Ölçeği' nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1): 17-25.
- Eskin, M. (1993). Reliability of Turkish version of the Perceived Social Support from Friends and Family Scales, Scale for Interpersonal Behavior, and Suicide Probability Scale. *J Clin Psychol*, 49: 515-522.
- Gökler, I. (2007). Çocuk ve ergenler için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği Türkçe formunun uyarlama çalışması: Faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2): 90-99.
- Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1): 24-32.
- Karaaslan, A. (1993). Öğrenci hemşirelerin benlik saygısı düzeyleri ve bunu etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(2): 21-29.
- Kaziasty, K. (2005). Social support and traumatic stress. *The National Center For Post Traumatic Stress Disorder Research Quarterly*, 16(2): 1-8.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A., Yarcheski, T. J. (1998). Social support and positive health practices in young adults: Loneliness as a mediating variable. *Clinical Nursing Research*, 7(3): 292-308.
- Öz, F. (2004). Sağlık Alanında Temel Kavramlar. İmaj İç ve Dış Ticaret A. Ş., Ankara, 83-111.
- Poyraz, H. (2000). Gazi Üniversitesi mesleki eğitim fakültesi çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin kalmakta oldukları yerin bazı değişkenlere göre durumu. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 2(1): 33-41.
- Procidano, M. E, Heller, K., (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *Am J Community Psychology*, 11: 1-24.
- Sever, A. D ve ark. (1993). İÜ FNHYO ve SHMYO hemşirelik bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve ruhsal durumlarının araştırılması. *Hemşirelik Bülteni*, 7(28): 95-101.
- Taysi, E. (2000). Benlik Saygısı, Arkadaşlar ve Aileden Sağlanan Sosyal Destek. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29): 1-9.
- Turan, N, Tufan B. (1987). Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. 23.Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Kitabı. İstanbul, 816-817.
- Ünsar, S., İşsever, H. (2003). Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin benlik saygısını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hemşirelik Forumu*, 6(1): 7-11.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E., Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2): 71-79.
- Yılmaz, S, Ekinci, M. (2001). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4(2): 1-10.
- Ziyalar, A. (1999). Sosyal Psikiyatri. 2. Baskı. Çevik Matbaacılık. Yüce Yayın A. Ş., İstanbul, 143-151.